

A
HUDD200029 Kisszékelyi-dombság
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
és
HUDD10005 Kisszékelyi-dombság
különleges madárvédelmi terület
Natura 2000 fenntartási terve

Összeállította:
Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság

Pécs
2023

Tartalomjegyzék

Bevezetés	4
1. A terület azonosító adatai	5
1.1. Név	5
1.2. Azonosító kód	5
1.3. Kiterjedés	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	5
1.4.1. Közösségi jelentőségű élőhelyek	5
1.4.2. Közösségi jelentőségű fajok	5
1.4.3. A tervezési területen jelölő értéknek javasolt állatfajok	6
1.5. Érintett települések	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	7
1.7. Tervezési és egyéb előírások	8
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv az érintett védett természeti területre	8
1.7.2. Településrendezési eszközök	8
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek	9
1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és üzemtervek	9
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	9
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv	9
1.7.7. Egyéb tervek	10
2. Veszélyeztető tényezők	11
3. Kezelési feladatok meghatározása	18
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	18
3.1.1. Általános célkitűzések	18
3.1.2. Specifikus célkitűzések	19
3.2. Kezelési javaslatok	21
3.2.1. Élőhelyek kezelése	21
3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési előírások	23
3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok	24
3.2.1.3. Kezelési egységekre vonatkozó javaslatok	27
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	57
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	57
3.2.4. Kutatás, monitorozás	57
3.2.5. Mellékletek	59
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	61
3.3.1. Agrártámogatások	61
3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer	61

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer	64
3.3.2. Pályázatok	65
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	66
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	66
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	67
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	68
4. Jóváhagyó nyilatkozat	70

Bevezetés

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok, illetve élőhelyeik hálózata. Kijelölésük célja a fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve – szükség esetén – helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvében határozta meg, amelyekben egyben kötelezi a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Hazánkban összesen 525 Natura 2000 területet jelöltek ki közel 2 millió hektár kiterjedésben. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek közösségi megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését és az erre vonatkozó szabályokat a 275/2004.(X.8.) kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig a 14/2010.(V.11.) KvVM rendeletben történt meg.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készítenek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal együtt kialakított kezelési előírásokat, javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg. Más jogszabályban foglalt ágazati tervekhez (pl. körzeti erdőtervezés, vízgazdálkodási tervek) képest kötelezettségeket nem írhat elő, ugyanakkor nagyban segítheti a Natura 2000 területeken folytatott gazdálkodás – Natura 2000 kívánalmainak – értelmezését, alkalmazását mind a gazdálkodók (földtulajdonosok), mind pedig a kezelők, hatóságok irányába. Ezáltal inkább stratégiai dokumentációnak tekinthető, mely a területek kezelőit, tulajdonosait, valamint az érintett hatóságokat tájékoztatja a természetvédelmi irányelvekről.

A fentiek alapján készült el a HUDD200029 Kísszékelyi-dombság kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület és HUDD10005 Kísszékelyi-dombság különleges madárvédelmi terület egységes Natura 2000 fenntartási terve.

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Kisszékelyi-dombság kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (továbbiakban: KTT) és
Kisszékelyi-dombság különleges madárvédelmi terület (továbbiakban: KMT)

1.2. Azonosító kód

KTT: HUDD20029

KMT: HUDD10005

1.3. Kiterjedés

KTT: 2979,07 ha

KMT: 263,57 ha

átfedő terület: 2613,9 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2022. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Közösségi jelentőségű élőhelyek

A) KTT

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése
91M0	Pannon cseres-tölgyesek
91L0	Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronio-Carpinion</i>)
6210	Meszes alapkőzetű féltérmezetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>)
91I0*	Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.)
91H0*	Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> szel
6250*	Síksági pannon löszgyepek

*kiemelt közösségi jelentőségű élőhely

1.4.2. Közösségi jelentőségű fajok

A) KTT

FAJNÉV
nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)
díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>)
nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)
nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)

vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)
nyugati piszdedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)
nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteinii</i>)

B) KMT

FAJNÉV
Békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>) (r)
Darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>) (r)
Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>) (r)
Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>) (r)
Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>) (r)
Karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>) (r)
Rétisas (<i>Halaeetus albicilla</i>) (r)
Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) (r)
Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>) (r)

r: szaporodó; p: állandó

1.4.3. A tervezési területen jelölő értéknek javasolt állatfajok

KMT

FAJNÉV
Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>) (p)
Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>) (p)
Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>) (r)

1.5. Érintett települések

A) KTT

Község	Megye	Terület (ha)	Terület (%)	Település területének érintettsége (%)
Nagyszékely	Tolna	1241,0	41,6	33,8
Kisszékely	Tolna	983,2	33,0	34,7

Simontornya	Tolna	534,9	18,0	15,8
Pálfa	Tolna	137,9	4,6	3,9
Tolnanémedi	Tolna	37,3	1,3	1,7
Udvari	Tolna	28,2	0,9	1,4
Miszla	Tolna	17,1	0,6	0,5

B) KMT

Község	Megye	Terület (ha)	Terület (%)	Település területének érintettsége (%)
Nagyszékely	Tolna	1027,1	38,9	27,9
Kisszékely	Tolna	908,7	34,4	32,1
Simontornya	Tolna	527,7	20,0	15,6
Pálfa	Tolna	142,7	5,4	4,1
Tolnanémedi	Tolna	37,3	1,4	1,7

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód		Átfedés KTT (ha)	Átfedés KTT (%)	Átfedés KMT (ha)	Átfedés KMT (%)	Jogszabály
ökológiai hálózat magterület övezete	MT	Ökológiai hálózat (magterület)	2936,67	98,6	2643,57	100	2018. évi CXXXIX. törvény
ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezete	OF	Ökológiai hálózat (ökológiai folyosó)	42,4	1,4	0	0	2018. évi CXXXIX. törvény

tájképvédelmi övezet	-	tájképvédelmi övezet	2878,05	96,6	2643,75	96,6	9/2019. (VI. 14.) MVM rendelet
----------------------	---	----------------------	---------	------	---------	------	--------------------------------

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv az érintett védett természeti területre

Nincs érvényben levő természetvédelmi kezelési terv.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Országos Területrendezési Terv

2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről

Tolna Megye Területrendezési Terv

Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 8/2020.(X.29.) önkormányzati rendelete Tolna megye területrendezési tervéről

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 49/2020. (X. 29.) közgyűlési határozata Tolna megye területrendezési terve megyei szabályozási ajánlásairól

Simontornya

11/2018. (XI. 27.) önkormányzati rendelet a Helyi Építési Szabályzatról

115/2018. (XI. 26.) önkormányzati határozat a város településrendezési tervéről

Kisszékelly

1/2008.(II. 01.) sz. ökt. rendelet helyi építési szabályzat

Pálfa

37/2006. (VII.26.) sz. kt. határozat Településszerkezeti leírás; módosítva 36/2010. (IX.30.) sz. ökt. határozat

7/2006 (VII.26.) ökt. rendelet Helyi Építési Szabályzat; módosítva 7/2010. (IX.30.) sz. ökt. rendelet

Nagyszékely

Nincs elfogadott településrendezési terv

Miszla

10/2010 (VI.07.) sz. határozat a településrendezési tervről

5/2012. (V. 29.) önkormányzati rendelet a helyi építési szabályzatról

Udvari

11/2007 (VII.01) sz. ökt. rendelet építési szabályzat és szabályozási terv

Tolnanémedi

11/2008 (XII.18) sz. ökt. rendelet helyi építési szabályzat

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Pinchelyi erdőtervezési körzet erdőtervének megállapítása - Baranyai Megyei Kormányhivatal BA-04/ERD/00100-3/2019.

1.7.4. Tájégségi vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

A tervezési terület a 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján a Dél-dunántúli Vadgazdálkodási Tájon belül, a 403. számú („Kapos-Tolnai”), illetve a 408. számú („Tolnai-hegyháti”) vadgazdálkodási tájgség területén helyezkedik el. A tágabb térség vadállományának jellemzőit, a vadállomány szabályozásának irányelveit, a fenntartandó vadlétszámra vonatkozó irányelveket, illetve a természet- és tájvédelmi szempontokat bemutató, a tájgségi vadgazdálkodási terv alapjául szolgáló dokumentum elérhető:

<http://www.ova.info.hu/ujvgtajak.html>

A tájgségi vadgazdálkodási terveket a Dél-dunántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájgségeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 10/2018. (VII. 3.) AM rendelet tartalmazza.

Vadgazdálkodási üzemtervek érvényességi ideje: 2017-2037

Vadgazdálkodók:

17-452750-408; Két Határ Vadász Egylet (Pálfa)

17-453350-403; Tolnanémedi Vadásztársaság (Tolnanémedi)

17-452850-408; Hegyhát Vadásztársaság (Kisszékely)

17-453450-408; Gyulaj Zrt. (Tamási)

17-452860-408; Barázdabillegető Vadásztársaság (Sárszentlőrinc)

17-452950-408; Dalmandi Mezőgazdasági Zrt. (Udvari)

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A területen nincs nyilvántartott halgazdálkodási tervvel érintett állóvíz, vagy vízfolyás.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési területre az Európai Unió Víz Keretirányelvének megfelelően elkészített Országos Vízyűjtő-gazdálkodási Terv 1-11. Sió alegység terve vonatkozik, melyet a Közép-dunántúli

Vízügyi Igazgatóság készített el (Székesfehérvár 2020. december). A terv elérhetősége:
http://vizeink.hu/wpntent/uploads/2020/04/1_12_Kapos_JVK_2020_12_jovahagyott.pdf

1.7.7. Egyéb tervek

Az érintett községi önkormányzatok a „Tolnai Hegyhát Natúrpark” létrehozását kezdeményezték a területen, amely jelenleg még tervezési fázisban van.

2. Veszélyeztető tényezők

A) KTT és KMT

A tervezési terület veszélyeztető tényezői:

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Eredete B: belső; K: külső;	Jelentősége H: nagy; M: közepes; L: kicsi	Érintett terület nagysága (%)	Jelölő fajra vagy élőhelyre gyakorolt hatás
A05	Kis táji elemek felszámolása mezőgazdasági parcellák összevonása céljából	B	M	2	Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>) Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>) 6250* Síksági pannon löszgyepek 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) A jelenleg elterjedt, nagy területen, azonos időben történő, nagy taposási kárt okozó munkagépekkel végzett, a talajfelszín megbolygatásával járó módszer a terület elgyomosodásához, illetve inváziós fajok terjedéséhez vezet, a gyepek fajkészlete és szerkezete alapvetően átalakul, az élőhely akár teljesen leromolhat.
A06	Gyepművelés felhagyása	B	H	4	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>) Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>) 6250* Síksági pannon löszgyepek 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) A legeltetés hiánya a gyepek átalakulását okozza. Legelés hiányában az avarréteg felhalmozódik, a gyepek nemezesednek, a terület becserjésedik, ezért egyes jellemző fajok kiszorulnak, a fajgazdagság csökken.
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	B	H	6	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>) Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>) 6250* Síksági pannon löszgyepek 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Eredete B: belső; K: külső;	Jelentősége H: nagy; M: közepes; L: kicsi	Érintett terület nagysága (%)	Jelölő fajra vagy élőhelyre gyakorolt hatás
					<p>(<i>Festuco-Brometalia</i>) 6440 <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei</p> <p>Az intenzív kaszálás (a teljes gyepterületre kiterjedő, alacsony tarló hagyása, gyepekezelés, felülvetés) a rétek fajkészletét átalakítja, a biodiverzitás csökken.</p>
A21	Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban	K	M	4	<p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) Díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>) Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) 6250* Síksági pannon löszgyepek, 6210 Meszes alapkőzetű félttermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) 6440 <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei</p> <p>A völgyek fölötti löszfennsíkokon és dombokon folyó intenzív szántóművelés nagy mennyiségű kemikáliát használ. A vegyszerek jelentős része a felszíni elfolyás miatt a völgyoldalakra és völgytalpakra kerül, ahol a gyepek és rétek egyes fajainak eltűnését, másrészt a nitrofil gyomok felszaporodását okozza, ami végső soron a gyepek fajkészletének átalakulásához, a jellemző és ritkább fajok eltűnéséhez vezet. A vízbe kerülő kemikáliák a vízben fejlődő vízi szervezetekre káros hatással lehetnek.</p>
A26	Felszíni vagy felszín alatti vizek diffúz szennyezését okozó mezőgazdasági tevékenységek vagy erdészeti tevékenység miatt	K	H	6	<p>6250* Síksági pannon löszgyepek, 6210 Meszes alapkőzetű félttermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) 6440 <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei, 91E0 * Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>). Díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>) Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)</p> <p>A mezőgazdasági művelés során használt trágya és műtrágya bemosódhat a felszíni</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Eredete B: belső; K: külső;	Jelentősége H: nagy; M: közepes; L: kicsi	Érintett terület nagysága (%)	Jelölő fajra vagy élőhelyre gyakorolt hatás
					vizekbe és ott tápanyagfeldúsulást, vízben élő védett, jelölő szervezetek pusztulását okozhatja.
B06	Fakitermelés	B	M	50	<p>Békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>) Darázs ölyv (<i>Pernis apivoris</i>) Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>) Közép fakopáncs (<i>Dendrocopus medius</i>) Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>) Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>) Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>) Nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) Nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>) 91M0 Pannon cseres-tölgyesek 91L0 Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronio-Carpinion</i>) 91I0* Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) 91E0* Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>)</p> <p>Az elegyfák, böhöncös egyedek kivágása, a cserjeszint ritkítása az erdőnevelés során, a jelölő élőhelyek természetességének csökkenését okozhatja. A jelölő állatfajok költő és szaporodó életterének beszűkülését, eltűnését eredményezheti, csakúgy mint a nem üzemtervezett erdőállományok letermelése.</p>
B07	Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmelékét is	B	L	30	<p>Közép fakopáncs (<i>Dendrocopus medius</i>) Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>) Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>) Nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) Nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>) 91M0 Pannon cseres-tölgyesek 91L0 Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronio-Carpinion</i>), 91I0*Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Eredete B: belső; K: külső;	Jelentősége H: nagy; M: közepes; L: kicsi	Érintett terület nagysága (%)	Jelölő fajra vagy élőhelyre gyakorolt hatás
					<p>tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) 91H0* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>szel. 91E0* Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>)</p> <p>Elsősorban a magánerdők esetében a lábon száradt fák rendszeres eltávolítása megszünteti a harkály fajok költő odvait, illetve a bennük fejlődő xilofág rovarok táplálék bázisát, illetve a denevér fajok nyári szállását, így állományuk gyengül. A holt faanyag eltávolítása kedvezőtlen a bennük fejlődő jelölő rovar fajok számára.</p>
B09	Tarvágás	B	L	10	<p>Békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>) Darázs ölyv (<i>Pernis apivoris</i>) Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>) Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>) Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>) Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>) Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>) Nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) Nyugati pizedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>) 91M0 Pannon cseres-tölgyesek 91L0 Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronio-Carpinion</i>) 91E0* Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>)</p> <p>Az elsősorban magántulajdonú erdőkben a tarvágások, illetve a rövid időszak alatt véghezvitt, egyenletes bontással járó felújítógátások a jelölő élőhelyek és a jelölő fajok életterének megszűnésével járnak. Az erdők szerkezetének és fajösszetételének átalakulásához, az állomány homogenizálódásához, a biodiverzitás csökkenéséhez vezet.</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Eredete B: belső; K: külső;	Jelentősége H: nagy; M: közepes; L: kicsi	Érintett terület nagysága (%)	Jelölő fajra vagy élőhelyre gyakorolt hatás
F07	Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek	B	M	60	<p>Békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>) Rétisas (<i>Halaeetus albicilla</i>) Darázs ölyv (<i>Pernis apivoris</i>) Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>) Közép fakopáncs (<i>Dendrocopus medius</i>) Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>) Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>) Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>) Nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>) 91M0 Pannon cseres-tölgyesek 91L0 Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronio-Carpinion</i>) 91I0*Euro-szibériai erdőssztyeptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>)</p> <p>Terepmotorozás és kvadozás zavarja az erdők állatvilágát, a madarak fészkelését. A természetes aljnövényzet sérülését okozza.</p>
G08	Vadállomány kezelése	B	M	90	<p>Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>) Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>) Nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>) 91M0 Pannon cseres-tölgyesek 91L0 Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronio-Carpinion</i>) 91I0*Euro-szibériai erdőssztyeptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) 91H0* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>szel. 91E0* Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>) 6440 <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei</p> <p>Az erdők újulatának kialakulását, a természetes felújítás lehetőségét alapvetően korlátozza, esetenként lehetetlenné teszi a túltartott vadállomány. A terület természetes vadeltartó képességét lényegesen meghaladó, mesterségesen fenntartott vadlétszám az erdők szerkezetének és fajkészletének átalakulásához vezet. A</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Eredete B: belső; K: külső;	Jelentősége H: nagy; M: közepes; L: kicsi	Érintett terület nagysága (%)	Jelölő fajra vagy élőhelyre gyakorolt hatás
					vadaskerten belül a vadállomány többszörösen meghaladja az elviselhető szintet, ott az erdők aljnövényzete, cserjeszintje és újulata nagy területeken teljesen hiányzik. A vaddisznók felszínbolygatása helyenként nagymértékű, ez utat nyit a gyomosodásnak, főleg az üdebb élőhelyeken.
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	B	H	8	Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>) Erdei pacssirta (<i>Lullula arborea</i>) 6250* Síksági pannon löszgyepek 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) A száraz gyepeken és az erdőfelújításokban jelentősen terjed a mirigyes bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>), a közönséges selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>). Az élőhely helyét elfoglalja, természetes szerkezetét átalakítja.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	B	H	70	Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>) Erdei pacssirta (<i>Lullula arborea</i>) Tövisszűrő gébics (<i>Lanius collurio</i>) 6250* Síksági pannon löszgyepek 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) 6440 <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei 91M0 Pannon cseres-tölgyesek 91L0 Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronio-Carpinion</i>) 91I0*Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) 91H0* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> szel. 91E0* Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) A száraz gyepeken a fehér akác (<i>Robinia pseudo-acacia</i>), az üde réteken többnyire az aranyvessző (<i>Solidago sp.</i>), a japánkeserűfű

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Eredete B: belső; K: külső;	Jelentősége H: nagy; M: közepes; L: kicsi	Érintett terület nagysága (%)	Jelölő fajra vagy élőhelyre gyakorolt hatás
					<i>(Reynoutria japonica)</i> , a zöld juhar (<i>Acer negundo</i>) terjed. Terjedésük a gyepek átalakulását, fajaik eltűnését okozza.
K05	Víztestek fizikai változása	B	L	3	Díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>) 6440 <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei Az egykori patakok csatornává alakítása alapvetően megváltoztatta a környező mocsárrétek vízháztartását, a legtöbb esetben a terület részleges kiszáradását okozza.
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében	B	M	4	Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>) Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>) Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) 6250* Síksági pannon löszgyepek 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) A természetes becserjésedés, beerdősülés, a gyepek aljnövényzetének átalakulását, fajaik eltűnését okozza.
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	K	M	3	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) Díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>) Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) 6440 <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei 91E0* Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) A nedves gyepek vízellátásának hiánya, a szárazodás a vegetáció átalakulásával jár. A patakok kiszáradása, vízszint csökkenése a vízhez kötődő fajok szaporodását veszélyezteti. A ligeterdők kiszáradásához vezet.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

KTT és KMT

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

3.1.1. Általános célkitűzések

KTT

- A természetközeli erdőművelési technológiák fokozatos bevezetése az arra alkalmas erdőterületen.
- A biogeográfiai szempontból határhelyzetű illír erdei és erdőssztyepp élőhelyek védelmének biztosítása.
- A nagyvadállomány, elsősorban a vaddisznó és a szarvas fajok okozta természetvédelmi károk csökkentése, a nagyvadállomány csökkentése az erdők természetes felújulását kerítés nélkül is lehetővé tévő szintre.
- A területen található mesterséges faültvények, szántók fokozatos átalakítása a termőhelynek megfelelő természetes élőhelytípussá.
- Az inváziós növényfajok visszaszorítása.
- A gyepek megfelelő kezelésének biztosítása legeltetéssel vagy kaszálással, valamint a cserjésedés visszaszorítása.
- A természetes élőhelyek ökológiai vízigényének biztosítása, elsősorban a területre jutó csapadék és belvíz megtartásával.

KMT

- A természetközeli erdőművelési technológiák fokozatos bevezetése a teljes erdőterületen.
- A jelölő madárfajok erdei élőhelyein folyamatos erdőborítottság biztosítása az arra alkalmas állományokban.
- A jelölő madárfajok erdei élőhelyeinek költési időben történő zavartalanságának biztosítása.

- A jelölő madárfajok erdei élőhelyein megfelelő mennyiségű és minőségű álló és fekvő holtfa biztosítás.
- A jelölő madárfajok élőhelyeinek kiterjedésének növelése szántók, tájidegen fafajú erdők fokozatos átalakításával a termőhelynek megfelelő természetes élőhelytípussá.
- A jelölő madárfajok erdei élőhelyeinek természetességének növelése a tájidegen fafajok fokozatos kivágásával, terjedésük visszaszorításával.
- A jelölő madárfajok élőhelyeinek természetességének növelése a nagyvad állomány, elsősorban a vaddisznó és a szarvas fajok okozta természetvédelmi károk csökkentésével.
- A jelölő madárfajok gyepes élőhelyeinek megfelelő kezelésének biztosítása legeltetéssel vagy kaszálással, valamint a cserjésedés visszaszorítása.

3.1.2. Specifikus célkitűzések

KTT

91I0* Erdőssztyep-erdők és 91H0 Pannon molyhos-tölgyesek

- Az ismert állományok kivonása a fatermelési célú erdőgazdálkodásból.
- Az esetlegesen kialakuló új állományok (pl. fenyvesek helyén) fejlődésének segítése.
- Őshonos cserjeszint és erdőszegély kímélete.
- Az állományokban előforduló nem honos fajok, különösen a fehér akác és a mirigyes bálványfa egyedeinek teljes mértékű eltávolítása, megtelepedésük megelőzése.

91M0 Pannon cseres-tölgyesek és 91L0 Illír gyertyános-tölgyesek

- Örökerdőként fenntartható állományok kialakulásának elősegítése, majd folyamatos, a természetes erdőképeknek megfelelő erdőborítás biztosítása az élőhelytípusoknak megfelelő termőhelyeken.
- Magas természetességű - különösen az idős - állományokban az állandó erdőborítottság fenntartása.
- Az odvas fák, lábon száradó és földön fekvő holtfa biztosítása (megőrzése) a hozzá kötődő állatvilág védelme érdekében.
- Őshonos cserjeszint és erdőszegélyek kímélete.
- Az állományokban előforduló nem honos fajok, különösen a fehér akác és a mirigyes bálványfa egyedeinek teljes mértékű eltávolítása, megtelepedésük megelőzése.

91E0 Éger- és kőrísligetek, puhafás ligeterdők

- Örökerdőként fenntartható állományok kialakulásának elősegítése, majd a természetszerű erdőgazdálkodás biztosítása az élőhelytípusoknak megfelelő termőhelyeken.
- Az élőhely kisvízeinek megőrzése, természetes vízviszonyok visszaállítása.

- Az odvas fák, lábön száradó és földön fekvő holtfa biztosítása (megőrzése) a hozzá kötődő állatvilág védelme érdekében.
- Őshonos cserjeszint és erdőszegélyek kímélete.
- Az állományokban előforduló nem honos fajok, különösen a fehér akác és a mirigyes bálványfa egyedeinek teljes mértékű eltávolítása, megtelepedésük megelőzése.

6250* Pannon löszgyepek és 6210 Szálkaperjés-rozsnokos félszáraz gyepék

- A meglévő kis kiterjedésű állományok megőrzése, becserjésedésük, beerdősülésük megelőzése az inváziós lágyszárú fajok terjedésének megakadályozásával.

6440 Ártéri mocsárrétek

- A természetes vízviszonyok helyreállítása.
- A gyepék rendszeres, mozaikos kaszálása, legeltetése a jelölő és egyéb védett fajok ökológiai igényeinek figyelembevételével.
- A gyepeken terjedő özönnövények visszaszorítása.
- A tápanyag-bemosódás és mezőgazdasági eredetű szennyezések megelőzése és megakadályozása.

KMT

- A jelölő madárfajok fészkelő-, pihenő- és táplálkozóhelyeinek zavartalanságának biztosítása a területhasználatok térbeli és időbeli korlátozásával.
- Természetszerű, elegyes, idős faállományokat és holtfát is tartalmazó erdők arányának növelése.
- A kultúrerdők arányának csökkentése.
- Megfelelő stabilitású vizes élőhelyek hálózatának megőrzése.
- A mozaikos élőhelyek kiterjedésének növelése, ökológiai állapotának, növényzet-struktúrájának megőrzése, javítása, az erdőszegélyek és mikroélőhelyek kiemelt védelme.
- Fészekalj-predátor vadfajok egyedszámának csökkentése.
- A fajok számára szükséges élőhelyi feltételek biztosítása a [3.2. B) KTT] pontjainak betartásával.

3.2. Kezelési javaslatok

Bevezetés

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tenni a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A Natura 2000 területre vonatkozóan a természetvédelmi szempontból javasolt kezelések jobb átláthatósága érdekében kezelési egységeket (KE) határozzunk meg, mivel a területen előforduló eltérő élőhelyek, fajok, és területhasználati módok eltérő kezelést igényelnek. A kezelési egységek tárgyalásánál meghatározzuk azon intézkedéseket, melyeket a jelölő fajok és élőhelyeik megőrzése érdekében javasolunk.

Az intézkedések alapvetően két nagy csoportba sorolhatók. Az első a gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok, amelyeket általánosan területszinten értelmezünk. Az intézkedések második csoportját a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok adják, amelyek közül először azokat tárgyaljuk, amelyek a terület egészére vonatkoznak, majd azokat, amelyek az egyes kezelési egységekhez kötődnek.

A tervezési terület kezelési egységei

Kezelési egység kódja	Kezelési egység elnevezése	Érintett KTT (ha)	Érintett KMT (ha)	Érintett Á-NÉR élőhely
KE-1	Kiemelt természetvédelmi jelentőségű erdők	87,8	61,1	M1 – Molyhos tölgyes bokorerdők, M2 – Nyílt lösztölgyesek, J4 – Fűz-nyár ártéri erdők
KE-2	Természeteszerű gazdasági erdők	1803,2	1763,2	L2a – Cseres - kocsánytalan tölgyesek, K2 – gyertyános-kocsánytalan tölgyesek, RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen, vagy pionír erdők, RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

KE-3	Őshonos és elegyes fafajú degradált erdőterületek	349,4	348,8	RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen, vagy pionír erdők, RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők, P8 – Vágásterületek, RDa – Őshonos lombos fajokkal elegyes fenyves származékerdők, RDb – Őshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők
KE-4	Idegenhonos ültetvények	329,7	293,9	S1 – Ültetett akácok, S2 – Nemesnyárasok, S3 – Egyéb tájidegen lombos erdők, S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek, S5 – Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek, S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok
KE-5	Üde természetes gyepek	70,3	0,6	D34 – Mocsárrétek
KE-6	Természetközeli száraz és félszáraz gyepek	115,1	75,3	H4 – Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok, H5a – Lőszgyepek, kötött talajú sztyeprétek
KE-7	Jellegtelen és cserjésedő gyepek	44	23,7	OB – Jellegtelen üde gyepek, OC – Jellegtelen száraz- félszáraz gyepek, P2a – Üde és nedves cserjések, P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
KE-8	Inváziós fásszárúakkal cserjésedő-erdősődő területek	37	32,7	S6 – Nem őshonos fajok spontán állományai
KE-9	Vizes élőhelyek	42,9	1,2	B1a – Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások B5 – Nem zsombékoló magassárrétek, BA – Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál, U9 – Állóvizek
KE-10	Szántóterületek, gyümölcsösök, telephelyek	101,6	42,8	T1 – Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák, T2 – Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák, T5 – Vetett gyepek, füves sportpályák, T8 – Extenzív szőlők és gyümölcsösök, T10 – Fiala parlag és ugar, U4 – Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók

3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési előírások

KTT és KMT

Területrendezés, építésügy

- A tervezési területen új, állandó épület csak a természetvédelmi célokkal összeegyeztethető módon létesíthető, kizárólag olyan helyszínen, ahol a jelölő fajokat és élőhelyeket, valamint egyéb védett természeti értéket nem veszélyeztet.

Közlekedés

- A közlekedésre (gyalogos, kerékpáros, lovas és gépjárműves) kizárólag a meglévő földutak használhatók.
- Műút létesítése a területen nem javasolt.
- Új földutak, kikerülő csapások kialakítása nem javasolt.

Turizmus

- Közlekedés céljából csak a meglévő úthálózat használata javasolt.
- Új túraútvonalak, tanösvények kialakítása, azokhoz kapcsolódó létesítmények (padok, pihenők, stb.) a terület tulajdonosának, vagyongazdálkodójának és természetvédelmi kezelőjének hozzájárulásával létesíthető.
- Gombaszedés csak a terület tulajdonosának, kezelőjének engedélyével történhet, más jogszabályban szabályozott (Evt.) módon és mennyiségben (naponta személyenként max. 2 kg).
- Technikai sport (terepmotorozás, quadozás, stb.) nem végezhető.
- Szemetet a területen hagyni tilos, azt el kell vinni a legközelebbi hulladékgyűjtőbe (2012. évi CLXXXV. törvény).

Bányászat

- Nem javasolt a gazdasági célú föld- és egyéb ásványvagyon kitermelés, új anyagnyerő helyek kialakítása a területen.

3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok

KTT és KMT

Vadgazdálkodás

A tervezési területen a nagyvadállomány csökkentése kívánatos a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok megőrzése érdekében. A vaddisznó állomány visszaszorítását addig javasolt végezni, amíg a gyepeken és erdőkben okozott túsás a terület 5%-ánál kisebb területet érint. A gím- és dám szarvas és őz állomány visszaszorítását addig javasolt folytatni, míg az erdőfelújítások erdővédő kerítések nélkül is megvalósíthatók lesznek. Emellett figyelembe veendőek a Dél-dunántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 10/2018. (VII. 3.) AM rendeletben található az egyes vadfajok szerint fenntartandó legkisebb vadlétszámról, valamint az élőhelyet még nem veszélyeztető legmagasabb vadlétszámról szóló adatok is.

Természetvédelmi szempontból javasolt a kerten kívüli nagyvad állomány csökkentése, mely mind természetvédelmi, mind erdőgazdálkodói szempontból indokolt. A vadkár-kérdést vizsgálná a kutatás és monitoring fejezetben javasolt vadhatás vizsgálat is, melyet külső, független szakértőknek javasolt elvégeznie, és amely meghatározná az állománycsökkentés mértékét is.

A gyepterületekre a vaddisznó van negatív hatással, túsásával különösen a természetes gyepeken okoz komoly károkat. A túsások helyén megindulhat a gyomosodás. Új szóró, etető, sózó kialakítása nem javasolt a természetes élőhelyek közelében. A határterületeken, főleg az idegenhonos fafajú erdőkben, és a rontottabb részeken elképzelhető szórók, etetők, sózók kialakítása. Ez esetben a gyomosodás elkerülésére érdekében adott esetben mechanikai gyommentesítésre lehet szükség. Gyep művesi ágú területen szóró, sózó, etetőhely kialakítása előtt egyeztetni kell a vadászati hatósággal (269/2007. (X. 18.) Kr.).

Kötelezően betartandó előírások

- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény előírásai
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet előírásai
- A Dél-dunántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 10/2018. (VII. 3.) AM rendelet
- A Duna-Tisza közti Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 11/2018. (VII. 3.) AM rendelet
- A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) korm. rend. 4.§ (5): Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.

Javasolt előírások

- Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02)

Egyéb javaslatok

- Új vadföld kialakítása nem javasolt.
- A vadkibocsátás és a zárttéri vadtartás nemkívánatos a területen.
- A vadgazdálkodási tervben szereplő kilövési számokat teljesíteni kell.
- A fokozottan védett madarak fészkelőhelyeinek környékén a fészkelési időszakban korlátozásra van szükség a Tvt. 44. §. (5) bekezdése és a 12/2005. (VI.17.) KvVM rendelet 2. §-a szerint.

A fészkelési időszak:

- rétisas: 01.01- 06.30.
- fekete gólya: 03.15 - 08.15.
- békászó sas: 03.01 - 08.31.
- darázsölyv: 04.15 - 08.31.

Javasolt korlátozások:

Ebben az időszakban a fészkek 400 m (darázsölyv esetében 200 m) sugarú környezetében bármilyen tevékenység csak a természetvédelmi kezelő előzetes hozzájárulásával végezhető.

Fészkelési időn kívül a fészkek 100 m sugarú környezetében véghasználat nem, fakitermelés csak a természetvédelmi kezelő előzetes hozzájárulásával végezhető.

A korlátozások pontos időtartamát, mértékét és a védőzónák méretét minden esetben egyedi hatósági határozat állapítja meg, szükség esetén a fenti javaslatoktól eltérő időtartamú korlátozás, vagy a terepi adottságokhoz jobban illeszkedő, egyedi méretű és alakú védőzóna is kijelölhető.

Vízgazdálkodás

A felszín alatti vizek nagy jelentőségűek a területen ezért védelmük érdekében minden lépést indokolt megtenni. Az esetleges vízkivételek mennyiségét úgy javasolt megállapítani, hogy a tervezési terület vízellátottsága ne romoljon.

Felszíni vizek:

Kisszékelyi-patak: Medre jelentős arányban mesterségesen kialakított/fenntartott, de a Kisszékely alatti területen természetesebb képet mutat. A meder kotrása az élőhelyek jelentős átalakítását okozná.

Nagyszékelyi-árok:

Lassú folyású, kis vízhozamú patak, nyilvántartott forrása nincs. Befogadója a Donát-patak Uzd közelében. Medre jelentős arányban mesterségesen kialakított/fenntartott. A meder kotrása az élőhelyek jelentős átalakítását okozná.

A terület kezelése az utóbbi években megoldottnak látszik, időszakosan szürkemarhák legelik, melyek hatékonyan távolítják el a vegetációs többletet, megnyitják a területet, nyílt vizes élőhelyeket hoznak létre, és visszaszorítják a korábban erősen terjeszkedő aranyvesszőt. Ügyelni kell azonban, hogy ne legyen túllegeltetve a patak környéke (69/2007. (X. 18.) Kr.), mert a nagy mennyiségű trágya tápanyagfeldúsulást okoz a vízben.

Báni-patak:

A patakmeder növényzettel dúsan benőtt, a nyílt vízfelület aránya csekély. A fásszárú vegetáció jelenléte nem folyamatos. A meder kezeletlen, de ez természetvédelmi szempontból így megfelelő. vízminősége nem vizsgált rendszeresen, de mivel intenzív mezőgazdasági területek között halad, a közvetlenül, illetve közvetve bemosódó tápanyag-, illetve vegyszerterhelése vélhetően jelentős.

Kezelési javaslatok

Az 1995. évi LVII. törvényben, a 232/1996. (XII. 26.) korm. rendeletben, a 120/1999. (VIII.6.) korm. rendeletben, a 223/2014. (IX.4.) korm. rendeletben és a 83/2014. (III.14.) korm. rendeletben meghatározott fenntartási munkák elvégzésekor a természetvédelmi szempontok figyelembevétele javasolt az alábbiak szerint:

- A medrek gépi fenntartása jelen állapotban egyik patak esetében sem megfelelő, és természetvédelmi szempontból nem is javasolt.
- A medrekből öntözési célú vízkivétel a kis vízhozamok miatt nem javasolt.
- A vízi növényzet és a part menti növényzet nem irtható (vágás, nádégetés, cserjék kivágása). (V14)
- Nem javasolt a patakok kotrása. Amennyiben erre sor kerülne, az alábbiakat javasolt figyelembe venni:
 - Nem lehet cél a víz teljes elvezetése, biztosítani kell az ökológiai vízigényt a jelölő és nem jelölő védett fajok, valamint a természetes állapotok fennmaradása érdekében.

- Körülbelül 300 méterenként egy 100 méteres szakaszt javasolt érintetlenül hagyni, mely túlélési helye a vízi organizmusoknak. A visszahagyott szakasz legkorábban 2 év múlva kotorható.
- A fenntartási munkákat nem javasolt egy ütemben végrehajtani.
- A kotrást váltakozó oldalról javasoljuk megoldani, a túloldali vegetáció kíméletével. Ennek kijelölése a nemzeti park igazgatóság képviselőjével történjen
- Őshonos fa és cserje kivágása nem javasolt.
- Kotrást a téli nyugalmi- és a tavaszi-nyári szaporodási időszakon kívül javasolt végezni.
- A kotort anyag elhelyezésére szántóterületeket lehet igénybe venni, természetes gyepeket, nádasokat, erdőket nem javasolt.

3.2.1.3. Kezelési egységekre vonatkozó javaslatok

A tervezési terület élőhelytípusai, illetve azok természetességi állapota és a gazdálkodási módok alapján tíz kezelési egység került elkülönítésre. A kezelési egységek lehatárolása a 2021-ben végzett élőhely (Á-NÉR 2011) felmérés alapján történt. A kezelési egységek határai az élőhely foltokat követik, nem telek- vagy erdőrészlet határokat, az élőhelyfoltok esetleges átalakulásával vagy vándorlásával együtt rugalmas módosításuk időnként szükséges lehet.

A tervezési terület kezelési egységei

Kezelési egység kódja	Kezelési egység elnevezése	Natura 2000 élőhely kódja	Jelölő fajok (KTT, KTM)
KE-1	Kiemelt természetvédelmi jelentőségű erdők	91H0* 91I0* 91E0*	<ul style="list-style-type: none"> • Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) • Nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) • Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>) • Békászósas (<i>Aquila pomarina</i>) • Darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>) • Rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)¹ • Közép fakopáncs (<i>Dendrocopus medius</i>) • Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>) • Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>) • Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>) • Nyugati pizsedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) • Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteinii</i>)
KE-2	Természetszerű gazdasági erdők	91M0 91L0	<ul style="list-style-type: none"> • Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) • Nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) • Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>) • Békászósas (<i>Aquila pomarina</i>) • Rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>) • Darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>)

			<ul style="list-style-type: none"> • Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>) • Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>) • Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>) • Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>) • Nyugati pizedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) • Nagyfülü denevér (<i>Myotis bechsteinii</i>)
KE-3	Óshonos és elegyes fafajú degradált erdőterületek		<ul style="list-style-type: none"> • Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) • Nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) • Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>) • Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>)
KE-4	Idegenhonos ültetvények		
KE-5	Üde természetes gyepek	6440	<ul style="list-style-type: none"> • Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)
KE-6	Természetközeli száraz és félszáraz gyepek	6210 6250*	<ul style="list-style-type: none"> • Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) • Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>) • Karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>)
KE-7	Jellegtelen és cserjésedő gyepek		<ul style="list-style-type: none"> • Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) • Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>) • Karvaly poszáta (<i>Sylvia nisoria</i>)
KE-8	Inváziós fásszárúakkal cserjésedő-erdősődő területek		
KE-9	Vizes élőhelyek		<ul style="list-style-type: none"> • Díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>) • Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)
KE-10	Szántóterületek, gyümölcsösök, telephelyek		

*kiemelt jelentőségű faj / élőhelytípus

KE-1 – Kiemelt természetvédelmi jelentőségű erdők

a) Kezelési egység kódja

KE-1

b) Kezelési egység meghatározása

A kezelési egység a terület legmagasabb természeti értéket képviselő, ritka és jó állapotú erdeit foglalja magában. Ennek megfelelően nagyobb arányban két jelölő élőhelytípus, a molyhos tölgyesek és a lösztölgyesek alkotják, melyekhez még a puhafás ligeterdők sorolandóak. Állományaik oly ritkák, hogy megőrzésük legmegfelelőbb módja, ha azokon gazdálkodási célú tevékenység nem folyik.

c) Érintettség vizsgálata

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint)

- M1 – Molyhos tölgyes bokorerdők
- M2 – Nyílt lösztölgyesek
- J4 – Fűz-nyár ártéri erdők
- RB – Óshonos fafajú puhafás jellegtelen, vagy pionír erdők

Natura 2000 élőhelyek

- 91H0* Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel
- 91I0* Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgy fajokkal (*Quercus* spp.)
- 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas köris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

*kiemelt jelentőségű élőhelytípus

Érintett közösségi jelentőségű fajok

- Nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*)
- Nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- Fekete gólya (*Ciconia nigra*)
- Békászósas (*Aquila pomarina*)
- Darázsölyv (*Pernis apivorus*)
- Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)
- Hamvas küllő (*Picus canus*)
- Fekete harkály (*Dryocopus martius*)
- Nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- Nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)

Érintett egyéb kiemelt fajok

- Kék atracél (*Anchusa barrelieri*)

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

- A kezelési javaslatok alapja az ide sorolt állományok zavartalanságának biztosítása, vagy amennyiben szükséges az elsődleges védelmi rendeltetésnek megfelelő természetvédelmi szempontú minimális hasznosítás.

e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok

Kötelezően betartandó előírások

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- Hatályos erdőterv előírásai.

Javasolt előírások

- A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével alakítható ki. (E09)
- Meghatározott erdőrészekben¹ az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. (E10)
- A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16)
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)

¹ A Baranya megyei Kormányhivatal által kiadott Pincehelyi erdőterv (BA-04/ERD/00100-3/2019.) faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdői.

- Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása. (E20)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33)
- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 1. között végezhető. (E44)
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02)
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03)

f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

- A kezelési egység esetében legfontosabb a jó természeti állapot megőrzése, melyhez alapvetően nem beavatkozás vagy fejlesztés szükséges, hanem a lehető leginkább zavartalan állapot fenntartása. Kisebb arányban előfordulhat, hogy inváziós fajokat indokolt irtani a területen.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

- A kezelési egység területén olyan tevékenység végzése, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása), nem javasolt.

h) Erdősítésre vonatkozó javaslat

- Az erdő folyamatos borításának biztosítása mellett szükséges a honos, termőhelyazonos állomány megtartása.

i) Kezelési javaslatok indoklása

- Magas természeti értéket képviselő, a tájban a legfajgazdagabb, regionálisan (91H0 Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel és 91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)) – egyes esetekben országosan (91I0 Euro-szibériai erdőssztyepp tölgyesek tölgy fajokkal (*Quercus* spp.)) is – ritka élőhelytípusok, melyeknek ezek a legutolsó, még jó állapotban fennmaradt állományai. A gyeperdő mozaikokat alkotó lösztölgyesek védett és közösségi jelentőségű fajokban is gazdagok (pl.: nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), hamvas küllő (*Picus canus*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)) és országos szinten is ritkának számítanak. Mindezek miatt, illetve egyes fokozottan védett madárfajok sikeres költésének biztosítása

érdekében (fekete gólya (*Ciconia nigra*), békászósas (*Aquila pomarina*), darázsölyv (*Pernis apivorus*)) a zavartalanság biztosítása a leginkább megfelelő intézkedés.

KE-2 – Természetszerű gazdasági erdők

a) Kezelési egység kódja

KE-2

b) Kezelési egység meghatározása

A kezelési egység a terület magas természeti értéket képviselő, jó állapotú, gazdálkodásra szolgáló erdeit foglalja magában. Legnagyobb arányban a két fő jelölő élőhelytípus, a pannon gyertyános-tölgyesek és a cseres-tölgyesek alkotják.

c) Érintettség vizsgálata

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint)

- L2a – Cseres - kocsánytalan tölgyesek
- K2 – Gyertyános- kocsánytalan tölgyesek

Natura 2000 élőhelyek

- 91M0 Pannon cseres tölgyesek
- 91L0 Illír gyertyános tölgyesek (*Erythronio-Carpinion*)

Érintett közösségi jelentőségű fajok

- Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- Nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- Fekete gólya (*Ciconia nigra*)
- Békászósas (*Aquila pomarina*)
- Darázsölyv (*Pernis apivorus*)
- Kék galamb (*Columba oenans*)
- Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)
- Hamvas küllő (*Picus canus*)
- Fekete harkály (*Dryocopus martius*)
- Örvös légykapó (*Ficedula albicollis*)
- Nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- Nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)

Érintett egyéb kiemelt fajok

-

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

- Természetvédelmi szempontból a folyamatos erdőborítással kezelt erdők a legelőnyösebbek a jelölő értékek megőrzése szempontjából, ezért javasolt az

örökerdőként kezelt állományok arányának növelése, illetve az örökerdőként való kezelésre alkalmas állományok kialakulásának elősegítése.

- A gazdálkodás során kiemelt figyelmet javasolt fordítani a kezelési egység inváziós fajoktól való megvédésére – ennek záloga többek között a fentiekben említett folyamatos erdőborítás biztosítása.
- A jelenlévő érzékeny fajok megőrzése érdekében fontos a holt faanyag meglétének folyamatos biztosítása, valamint a lábon száradt, elváló kérgű fák kímélete. Ezek szálláshelyei a jelölő denevérfajoknak, odúlakó madaraknak, és szaporodó helyei a nagy hőscincérnek. Fontos megjegyezni, hogy ezen lábon száradt fák csak úgy töltik be funkciójukat, ha a körülöttük levő erdőállomány egésze fennmarad.

e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok

Kötelezően betartandó előírások

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- Hatályos erdőterv előírásai.

Javasolt előírások

- A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével alakítható ki. (E09)
- Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. (E10)
- A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16)
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása. (E20)

- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma. (E33) Megjegyzés: amennyiben az erdő természetes mageredetű felújulásra képes.
- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 1. között végezhető. (E44) Megjegyzés: Amennyiben a talajviszonyok megfelelőek (kemény talaj) és nem jár védett faj jelentős zavarásával, február 28-ig folytatható a fakitermelés.
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02)
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03)

f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

- A kezelési egység esetében legfontosabb a jó természeti állapot megőrzése, a további gazdálkodás során fejlesztése, meghatározott esetekben a lehető leginkább zavartalan állapot fenntartása.
- Kisebb arányban előfordulhat, hogy inváziós fajokat indokolt irtani a területen.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

- A kezelési egység területén olyan tevékenység végzése, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása), nem javasolt.

h) Erdősítésre vonatkozó javaslat

- Az erdő folyamatos borításának biztosítása mellett szükséges a honos, termőhelyazonos állomány megtartása.

i) Kezelési javaslatok indoklása

Magas természeti értéket képviselő, regionálisan ritka élőhelytípusok. A terület erdei többnyire az intenzív gazdálkodás miatt degradált állományok, ezek a legutolsó, még jó állapotban fennmaradt erdőrészek. A gallyfészket építő és azokat akár évtizedekig használó jelölő *békászósas*, *darázsölyv*, *fekete gólya* madárfajok elsődleges élőhelyei. Az elhalt fák élőhelyet nyújtanak sok korhadéklakó szervezetnek (nagy szarvasbogár, cincérfajok) és fészkelő helyet odúlakó madaraknak (pl. *feketeharkály*, *közép fakopáncs*), denevéreknek (*nyugati pisedenevér*, *nagyfülű denevér*). Mindezek miatt a zavarás minimalizálása a leginkább megfelelő intézkedés.

KE-3 – Őshonos és elegyes fafajú degradált erdőterületek

a) Kezelési egység kódja

KE-3

b) Kezelési egység meghatározása

Zömmel honos fafajokból álló, jellegtelen vagy felújítás alatt álló erdőállományok, melyek az intenzív erdőgazdálkodás következtében jelentős degradáción mentek keresztül (Németh-Seregélyes féle természetesség: 3, esetleg 2). Jellemző állományaikra a szerkezeti homogenitás, az egykorú állományokban a cserjeszint szinte mindig hiányzik, a fiatalosokban a nagy borítás miatt a gyepszint is gyér. A gyepszintből hiányoznak az érzékeny fajok, jelentős a gyomok aránya. Gyakran figyelhető meg inváziós fertőzöttség, melynek két jellemző eleme a környező ültetvényekről terjedő fehér akác és a legtöbb erdőtümbben jelenlévő mirigyes bálványfa. A kezelési egységbe tartozó erdők jellegtelen, őshonos fafajú, mesterséges felújítással létrehozott erdők, illetve tájidegen elemekkel elegyes ültetvények.

c) Érintettség vizsgálata

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint)

- RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
- RDa – Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők
- RDb – Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők
- P8 – Vágásterületek

Natura 2000 élőhelyek

-

Érintett közösségi jelentőségű fajok

- Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- Nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)
- Fekete harkály (*Dryocopus martius*)

Érintett egyéb kiemelt fajok

- Kék galamb (*Columba oenans*)
- Mogyorós pele (*Muscardinus avellanarius*)

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

- Javasolt az örökerdőként kezelt állományok arányának növelése, illetve az örökerdőként való kezelésre alkalmas állományok kialakulásának elősegítése, a honos

faállomány megőrzése, erősítése. A gazdálkodás során elsődleges a természetesség fokozása, a heterogén tér- és fajkompozíció kialakítása. Fokozott figyelmet javasolt fordítani a kezelési egység inváziós fajoktól való megszabadítására és az esetleges újabb fertőzések kiküszöbölésére.

- Az idősebb, regenerálódó állományokban fontos a holt faanyag meglétének folyamatos biztosítása.

e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok

Kötelezően betartandó előírások

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- Hatályos erdőterv előírásai.

Javasolt előírások

- A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével alakítható ki. (E09)
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E13)
- A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16)
- Az emberek testi épségét, a közlekedést és az épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy, idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Fokozottan védett madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően) 100-400 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása. (E20)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)

- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is. (E30)
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal. (E51)
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02)

f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

- A kezelési egység esetében legfontosabb a jó természeti állapot helyreállítása. Ennek érdekében az inváziós fajokat indokolt irtani a területről, a homogén faállományokat fokozatosan megbontva szükséges heterogenizálni, illetve a termőhelyidegen állományokat is szükséges lecserélni.
- A regeneráció érdekében szükséges a vadlétszám csökkentése.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

- A kezelési egység területén olyan tevékenység végzése, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása), nem javasolt.

h) Erdősítésre vonatkozó javaslat:

- Elsődleges az állományokkal való természetkímélő gazdálkodás biztosítása. Az erdő folyamatos borításának biztosítása mellett szükséges a honos, termőhelyazonos állomány kialakítása, majd megtartása.
- Mindeközben nagy figyelmet javasolt fordítani a jelenlévő inváziós fafajok visszaszorítására és az új fertőzések megelőzésére.

i) Kezelési javaslatok indoklása:

A megritkult természetes erdei élőhelytípusok területe könnyen növelhető ezen, egyelőre kevésbé degradált és könnyebben átalakítható állományok fejlesztésével. A jelenlévő intenzíven terjedő, illetve inváziós fajok (akác, bálványfa, stb.) nem csupán ezeket az érintett élőhelyeket, hanem a környezetükben található természetesebb állományokat is veszélyeztetik. Egyes célok, mint a vadlétszám csökkentése, a teljes terület természetességének megőrzése érdekében szükségesek.

KE-4 – Idegenhonos ültetvények

a) Kezelési egység kódja

KE-4

b) Kezelési egység meghatározása

Idegenhonos, nem ritkán inváziós fafajokból álló erdőállományok, jelentősen degradált állapotban (Németh-Seregélyes féle természetesség: 1, esetleg 2). Jellemző állományaikra a szerkezeti homogenitás, az egykorú állományokban a cserjeszint szinte mindig hiányzik, a fiatalosokban a nagy borítás miatt a gyepszint is gyér. A gyepszintből hiányoznak az érzékeny fajok, jelentős a gyomok aránya. Gyakori, hogy állományaikban az idegenhonos faj egyben intenzíven terjedő is, de a fekete diós és vörös tölgyes ültetvényekben is gyakori az inváziós fertőzöttség, melynek két jellemző eleme a környező ültetvényekről terjedő akác és a legtöbb erdőtömbben jelenlévő mirigyes bálványfa. Állományaik között a vörös tölgyes ültetvények aljnövényzete a legkevésbé degradált, a legerősebb gyomosodást az akácok mutatják, de a fekete diósok esetében is igen erősen átalakult a gyepszint.

c) Érintettség vizsgálata

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint)

- S1 – Ültetett akácok
- S2 – Nemesnyárasok
- S3 – Egyéb tájidegen lombos erdők
- S4 – Ültetett erdei- és fekete fenyvesek
- S5 – Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek

Natura 2000 élőhely

-

Érintett közösségi jelentőségű fajok

-

Érintett egyéb kiemelt fajok

-

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja az idegenhonos faállomány cseréje. A tájidegen, különösen az intenzíven terjedő fafajok állományai természetvédelmi szempontból nem kívánatosak a területen, hosszabb távon javasolt a szerkezetátalakításuk (akár fokozatosan is, pályázati vagy más támogatási források igénybevételeivel). A gazdálkodás során elsődleges a természetes fajkompozíció kialakítása.

e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok

Kötelezően betartandó előírások

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- Hatályos erdőterv előírásai.

Javasolt előírások

- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E13)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős, vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)
- Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is. (E30)
- Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. (E51)
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02)

f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

- A kezelési egység esetében legfontosabb az elfogadható természeti állapot visszaállítása. Ennek érdekében az inváziós fajokat indokolt eltávolítani a területről, állományait honos fajokkal javasolt leváltani.
- Elsődleges a tájidegen faállományok honos állományokra történő lecserélése, ezért kerülni javasolt az idegenhonos fajokkal történő felújítást.
- A fafajcserék megkönnyítése érdekében a homogén, idegenhonos részeken elfogadható a tarvágás is.
- A könnyebb regeneráció érdekében szükséges a vadlétszám csökkentése.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

- A kezelési egység területén olyan tevékenység végzése, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása), nem javasolt.

i) Kezelési javaslatok indoklása:

A természetes erdei élőhelytípusok területét növelni szükséges, ehhez elengedhetetlen az idegenhonos állományok lecserélése. A kezelési egység erdei az intenzív gazdálkodás és a helytelen felújítási gyakorlat miatt erősen degradált állományok, melyek természetességének javítása elsődleges a természetvédelmi célok megvalósítása érdekében. A lecserélt idegenhonos állományok helyén idővel rekonstruálhatók a természetes társulások, melyek szinte mindegyike az élőhelyvédelmi irányelvben szereplő élőhelytípus (91M0, 91L0, 91E0, 91I0), kialakulásuk a Natura 2000 terület természetességét növeli.

KE-5 – Üde természetes gyepek

a) Kezelési egység kódja

KE-5

b) Kezelési egység meghatározása

Természetszerű és természetes, többnyire kaszálással hasznosított rétek, gyepek. A terület természeti értéket képviselő, jelölő élőhelynek minősülő mocsárrétjeit (D34) és azok sásosokkal átmenetet képező állományait (D34 x B5) foglalja magába, amelyek kedvező állapotban tartásához a kaszálóként való hasznosítás szükséges.

c) Érintettség vizsgálata

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint)

- D34 – Mocsárrétek

Natura 2000 élőhelyek

- 6440 *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

Érintett közösségi jelentőségű fajok

- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

Érintett egyéb kiemelt faj

- Mocsári kosbor (*Anacamptis laxiflora*)
- Haris (*Crex crex*)
- Réti tücsökmadár (*Locustella naevia*)

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

- A gyepek kezelését kaszálással javasolt biztosítani a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően.
- Természetvédelmi szempontból a június 1. után (haris fészkelése esetén aug. 1. után) megkezdett kaszálás az előnyös.
- Javasolt az időben elnyújtott, lassú vagy szakaszos kaszálás. Érzékeny (pl. vízállásos) területeken a nehézgépekkel történő munkavégzés kerülendő, javasolt a kézi kaszálás.
- 4 méternél szélesebb kasza és szársértő használatát lehetőleg kerülni kell.
- Javasolt minimum 8-10 cm tarlómagasság megtartása.
- Az állatvilág védelme érdekében kizorító kaszálás és vadriasztó lánc alkalmazása szükséges.

- A kaszálásból, illetve a legeltetésből kizárt területeket, lehetőleg 3 méternél szélesebb bűvósávokat kell kijelölni.
- Az inváziós lágyszárúakkal fertőzött részeket az özönnövények visszaszorítása, illetve terjedésük megelőzése érdekében évente többszöri (az inváziós fajok termésérése előtti) kaszálással javasolt kezelni.

e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok

Kötelezően betartandó előírások

- A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

Javasolt előírások

- Felülvetés nem megengedett. (GY01)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- A gyepterület kaszálása, szárazúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92)
- Felázott talajon munkavégzés nem megengedett. (GY14)
- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28)
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31)
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása. (GY33)
- Kaszálás augusztus 1. után lehetséges². (Gy75)
- Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hét teljen el. (Gy91)
- A területen trágyadeponia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116)
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jóságállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03)

² Haris (*Crex crex*) fészkelése esetén.

f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

- Az elgyomosodott, jellegtelen és cserjésedő (OB, P2a) élőhelyek megfelelő kezeléssel regenerálhatók, melynek következtében ebbe a kezelési egységbe kerülhetnek.
- Fontos a területen esetleg meglévő, ökológiai szempontból hátrányos vízelvezetés megakadályozása.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

- A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása), nem javasolható.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

- A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

i) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység mocsárrétjeinek és kaszálórétjeinek fenntartását a kaszálás (vagy legelés) biztosítja, annak hiányában becserjésedés-gyomosodás, inváziós fajok terjedése várható, majd a terület be is erdősödhet. Az üde rétek fontos táplálkozóhelyei egyes jelölő madárfajoknak (pl. a fekete gólyának), valamint haris költése is előfordul a Kísszékelyi-árkot kísérő gyepeken, ezért megőrzésük, kíméletes kezelésük kiemelkedően fontos. Az élőhelyek kis méretük, és nem kiemelkedő minőségük mellett is jelentősek, őrzik a réti flóra (réti ecsetpázsit, réti csenkesz, tarackbúza, réti boglárka, fekete nadálytő, mocsári galaj, tejoltó galaj, réti imola) tagjait, propagulumforrást biztosítva a mezőgazdasági területek uralta tájban a völgyek élőhelyeinek szukcessziós változásaihoz (későbbiekben akár felhagyott mezőgazdasági területek benépesítését is szolgálhatják).

KE-6 – Természetközeli száraz és félszáraz gyepek

a) Kezelési egység kódja

KE-6

b) Kezelési egység meghatározása

A területen található, jó természetességű száraz és félszáraz löszgyepek, amelyek kedvező állapotban tartásához a legelőként való hasznosítás szükséges.

c) Érintettség vizsgálata

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint)

- H4 – Erdősztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok
- H5a – Löszgyepek, kötött talajú sztyepprétek

Natura 2000 élőhelyek

- 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*)
- 6250* Síksági pannon löszgyepek

Érintett közösségi jelentőségű fajok

- Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)
- Erdei pacsirta (*Lullula arborea*)
- Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)
- Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*)

Érintett egyéb kiemelt fajok

- Szennyes ínfű (*Ajuga laxmanii*)
- Pécsvidéki aszat (*Cirsium boujartii*)
- Délvidéki poszméh (*Bombus argillaceus*)

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

- A kezelési javaslatok alapja a terület legeltetéses gazdálkodásának ismételt megteremtése.
- A gyepek juhval történő extenzív legeltetése, az inváziós fajok visszaszorítására a mozaikos kaszálással történő kezelés javasolt.

e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok

Kötelezően betartandó előírások

- A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

Javasolt előírások

- Felülvetés nem megengedett. (GY01)
- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- A felhalmozódott fűavar eltávolítása. (GY23)
- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29)
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31)
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása. (GY33)
- A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY44)
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges. (GY104)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116)
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03)

f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

- A kezelési egység gyepi becserjésedésének megállítása, a gyepek helyreállítása a legfontosabb élőhelyrekonstrukciós feladat.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

- A kezelési egység területén olyan tevékenység végzése, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása), nem javasolható.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

- A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolt.

i) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység síksági pannon löszgyepei a Kárpát-medence reliktum fáatlan vegetációtípusa. A löszgyepen kiváló minőségű mezőségi talajok képződtek, ami miatt mára szinte teljes területén szántóföldi gazdálkodás folyik. A megmaradt kis területek megőrzése hazánk kiemelt természetvédelmi feladata. A tervezési terület löszgyepein a gazdálkodás jó ideje megszűnt, így igen jelentős mértékű visszaerdősödés figyelhető meg. A juhval történő, hagyományos, időszakos, extenzív legeltetéssel az élőhely éves vegetációdinamikája fenntartható, a gyomosodás és visszaerdősülés megállítható, visszafordítható.

KE-7 – Jellegtelen és cserjésedő gyepek

a) Kezelési egység kódja

KE-7

b) Kezelési egység meghatározása

Degradálódó, gyomos rétek és gyepek. A terület túlhasználat vagy épp felhagyás miatt leromlott, felhagyás esetén gyakran cserjésedésnek induló gyepei.

c) Érintettség vizsgálata:

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint)

- OB – Jellegtelen üde gyepek
- OC – Jellegtelen száraz- félszáraz gyepek
- P2a– Üde és nedves cserjések
- P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

Natura 2000 élőhelyek:

-

Érintett közösségi jelentőségű fajok

- Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)
- Erdei pacsirta (*Lullula arborea*)
- Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)
- Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*)

Érintett egyéb kiemelt fajok

- Szennyés ínfű (*Ajuga laxmanii*)
- Pécsvidéki aszat (*Cirsium boujartii*)
- Délvidéki poszméh (*Bombus argillaceus*)
- Mogyorós pele (*Muscardinus avellanarius*)

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

- A kezelési javaslatok alapja a területek gyepeinek regenerációját biztosító, megteremtő gazdálkodás kialakítása.

e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok

Kötelezően betartandó előírások

- A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

Javasolt előírások

- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92)
- Felázott talajon munkavégzés nem megengedett. (GY14)
- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29)
- A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY44)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116)
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)

f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

- Az elgyomosodott, jellegtelen és cserjésedő élőhelyek megfelelő kezeléssel regenerálhatók, melynek következtében ebbe a kezelési egységbe kerülhetnek. Fontos a területen esetleg meglévő, ökológiai szempontból hátrányos vízvezetés megakadályozása.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

- A kezelési egység területén olyan tevékenység végzése, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása), nem javasolt.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

- Erdők közötti zárványterületek esetén az inváziós fajok terjedésének megelőzése érdekében az erdőtelepítés is elfogadható, kizárólag termőhelyazonos, honos fajok alkalmazásával.

i) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység gyepi állapotának javítása a kaszálás vagy legeltetés útján érhető el. Elsődleges cél területükön az inváziós növények terjedésének megelőzése és visszaszorítása.

KE-8 – Inváziós fásszárúakkal cserjésedő-erdősödő területek

a) Kezelési egység kódja

KE-8

b) Kezelési egység meghatározása

Korábbi fátlan területeken tájidegen inváziós fajokból kialakult cserjések és fiatal erdők.

c) Érintettség vizsgálata

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

- S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai
- S6 x P2b – Őshonos cserjések és nem őshonos fafajok elegyes spontán állományai

Natura 2000 élőhelyek

-

Érintett közösségi jelentőségű fajok

-

Érintett egyéb kiemelt fajok

-

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

- A kezelési javaslatok alapja az erősödő inváziós fásszárú állományok visszaszorítása. Ennek érdekében az inváziós fásszárúak irtása után bevezethető a legeltetési gazdálkodás vagy honos erdők alakíthatóak ki.

e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok

Kötelezően betartandó előírások

- A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.
- Bejegyzett erdők esetén: 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- Hatályos erdőterv előírásai.

Javasolt előírások

- A gyeppek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29)
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. (E51)

f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

- Az inváziós fajok állományainak visszaszorítása két fő vonalon történhet: a gyep jelleg és a művelési ág visszaállításával vagy honos faállományú erdő kialakításával. Ennek kiválasztása után a megfelelő élőhelyrekonstrukció hajtandó végre.

g) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

- Az inváziós fajok terjedésének megelőzése érdekében az erdőtelepítés is elfogadható, kizárólag termőhelyazonos, honos fajok alkalmazásával.

h) Kezelési javaslatok indoklása:

Elsődleges cél az inváziós növények terjedésének megelőzése és visszaszorítása, a jelölő fajok számára megfelelő élőhelyek helyreállítása és megőrzése. Ahol a gyep helyreállítása és hosszútávú megőrzése, gyommentesen tartása irreálisan nagy ráfordítással jár, a termőhelynek megfelelő természetszerű erdei élőhelyek kialakítása is támogatható, mivel ez is növelheti a jelölő fajok és élőhelyek megőrzésének esélyét.

KE-9 – Vizes élőhelyek

a) Kezelési egység kódja

KE-9

b) Kezelési egység meghatározása

A kezelési egységhez a terület mocsári élőhelyeket tartalmazó területei, valamint a területen található két kisebb vízfelületű mesterséges tó tartoznak. A vízborítás, a magas talajvíz az élőhelyek elsődleges, meghatározó környezeti igénye is egyben. A víz által leginkább befolyásolt, intenzív művelés alatt nem álló élőhelyek.

c) Érintettség vizsgálata

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):

- B1a – Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
- B5 – Nem zsombékoló magassásrétek
- D6 – Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet élőhellyel
- U9 – Állóvizek

Natura 2000 élőhelyek

-

Érintett közösségi jelentőségű fajok

- Díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*)
- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

Fekete gólya (Ciconia nigra) Érintett egyéb kiemelt faj

- Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A területeken jelenleg érdemi gazdálkodás nem folyik, részben mivel jelentős gazdasági tevékenységre nem alkalmas mocsaras területek, részben mert az érintett patakok, tavak idegenforgalmi jellegű, nem pedig gazdasági hasznosítású víztestek. A kezelési javaslatok alapja a terület viszonylagos zavartalanságának fenntartása, a beavatkozások minimálisan szükséges szinten való tartása. Fontos a közeli vagy közvetlenül érintett víztestek tisztaságának biztosítása.

e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok

Kötelezően betartandó előírások

- A gyepek művelési ágú területek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

Javasolt előírások

- Legeltetés és kaszálás nem végeztető, a területet kezelés nélkül történő fenntartása. (GY21)
- Felázott talajon munkavégzés nem megengedett. (GY14)
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltok meghagyása³. (GY32)
- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31)
- A területen trágyadepónia, széna- és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116)
- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. (V01)
- Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj nem telepíthető. (V19)
- A nádas minimum 20-30%-át nem szabad learatni. (V50)
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03)

f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

- A vizes élőhelyek jó állapotban tartása szempontjából fontos a lemélyített és lemélyült patakmedrek további mélyülésének megakadályozása, korrekciója, valamint a lecsapolást szolgáló meglévő kisebb árkok felmérése és megszüntetése.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

- A kezelési egység területén olyan tevékenység végzése, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása), nem javasolható.

³ Fűzláp, rekettyefűz bokrosok fajgazdag környezettel.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

- A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

i) Kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A kezelési egység területén a kezelés fő feladata a ritka, jelentős közvetlen vízhatás alatt álló élőhelyek jó természeti állapotban tartása, illetve ilyen állapotba hozása. A vegetációs időszak jelentős részében vízborított, vagy víztelített talajok esetén a természetes élőhelyek és a talaj sérülésének kockázata nélkül nem kaszálható vagy legeltethető; fenntartása szempontjából ez nem is szükséges. A fenntartás szempontjából a megfelelő vízháztartás, a cserjésedés és az inváziós fajok terjedésének megelőzése elsődleges. A terület megfelelő állapotban tartásával ideális élő-, szaporodó-, illetve táplálkozóhely biztosítható több jelölő faj számára (pl.: mocsári teknős, vöröshasú unka, fekete gólya).

KE-10 – Szántóterületek, gyümölcsösök, telephelyek

a) Kezelési egység kódja

KE-10

b) Kezelési egység meghatározása

Intenzív szántók, kiskertek, vadföldek, telephelyek, utak.

c) Érintettség vizsgálata

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint)

- T1 – Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
- T2 – Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák
- T5 – Vetett gyepek, füves sportpályák
- T8 – Extenzív szőlők és gyümölcsösök
- T10 – Fiala parlag és ugar
- U4 – Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók

Natura 2000 élőhelyek

-

Érintett közösségi jelentőségű fajok

- Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)
- Erdei pacsirta (*Lullula arborea*)
- Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)
- Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*)

Érintett egyéb kiemelt fajok

-

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A gazdálkodás, területkezelés során javasolt kifejezetten ügyelni a környezet felesleges (főleg vegyszeres) terhelésének kiküszöbölésére, az inváziós fajok terjedésének megakadályozására és visszaszorítására. Elsősorban a jelölő madárfajok szempontjából fontos (de számos ízeltlábú és kisemlős számára is előnyös) a táblaszegélyek, mezsgyék, bokorcsoportok megőrzése. Hosszú távon javasolt a szántók gyepesítése, az intenzíven használt vadföldek extenzív vadlegelőként való hasznosítása.

e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok

Kötelezően betartandó előírások

- A kezelési egységre kötelező előírások nincsenek.

Javasolt előírások

- A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni. (SZ09)
- Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható. (SZ10)
- A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegély elhagyása, a táblaszegélyben szükség esetén mechanikai gyomirtás végzése. (SZ14)
- Lejtőirányú művelés nem megengedett. (SZ50)
- Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása. (SZ55)
- Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható. (SZ56)

f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

- Természetvédelmi szempontból mindenképpen szükséges az illegálisan elszántott területek rehabilitációja, a megszűnt élőhelytípus rekonstrukciója, melyben közeli termőhelyről gyűjtött propagulumokkal való magszórást is célszerű alkalmazni a folyamat gyorsítása érdekében. Ennek során fontos a gyomosodás megakadályozása, ami rendszeres kezelést igényel.
- A terület értékességét növeli a meglévő szántóterületek természetyszerű gyeppé vagy erdővé alakítása, ezért ez ösztönzendő élőhelyfejlesztési irány.

g) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

- Erdőtelepítés honos, termőhelyazonos faállomány létrehozásával támogatandó. Az elérendő célállomány a környező termőhelyek élőhelytípusai alapján legnagyobb valószínűséggel „91M0 – Pannon cseres-tölgyesek” lehet, amely a Natura 2000 jelölő élőhelyek közé sorolható.

h) Kezelési javaslatok indoklása:

A szántóföldi területek Natura 2000 területen a többi élőhely értékeinek megőrzését nehezíthetik, természetvédelmi funkciót nem töltenek be. Ezért, amennyiben megszüntetésük, rehabilitációjuk nem lehetséges, kezelésük során a környezetet a lehető legkevésbé terhelő megoldásokra javasolt törekedni. Megelőzendő az erózió, a tápanyag- és vegyszerbemosódás, gyomosodás. Az erdőtümbökben lévő vadföldek az inváziós lágyszárúak állományainak nevelőhelyeivé válhatnak, amit fontos megelőzni.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

KTT

A javasolt élőhelyrekonstrukciók a kezelési egységeknél (KE 1-10) ismertetésre kerültek. Kiemelendő a becserjésedéssel érintett löszgyepeken a cserjék visszaszorítása és a gyepek hosszútávú megőrzése. Ezeket a területeket extenzív legeltetéssel indokolt hasznosítani, mely gátolja a cserjék és gyomok (*pl. siskanád tippan*) további térhódítását. Az inváziós fajokkal erősen fertőzött gyepterületeken (amennyiben azok helyreállítása és hosszú távú, gyepként való hasznosítása nem megoldható) a termőhelynek megfelelő, honos fajú erdőtelepítés is elfogadható.

Ide sorolható az idegenhonos erdőállományok átalakító kezelése is őshonos állományokká. Ezt a természetvédelmi szempontból is támogatott irányvonalat a körzeti erdőterv rendelet is rögzíti (69/2016. (X. 14.) FM rendelet.).

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

KTT és KMT

A kezelési egységeknél javasolt területhasználat és élőhelyrekonstrukció biztosíthatja az előforduló jelölő állatfajok védelmét.

Külön kiemelendő:

- A nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) és nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*) élőhely védelme szorosan összefügg a xilofág jelölő rovarfajok védelmével, hiszen élőhelyi igényeik is hasonlóak. Így érdekükben kiemelt cél az idős tölgyesek védelme, a vágásérettségi korok kitolása, a nevelővágások során a lábön száradó, és lábön száradt faegyedek megóvása, a földön fekvő, korhadó faanyag „békén” hagyása.
- Békászósas (*Aquila pomarina*) potenciális költőhelyén nagyobb, összefüggő (10-20 ha-os foltok) pannon cseres-tölgyes állományok állandó erdőborítottságának megőrzése, további felszabdalásukat elkerülő erdőgazdálkodás kialakítása.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

KTT és KMT

A tervezési területen a Nemzeti Biodiverzitás Monitorozó Rendszer (NBmR) keretén belül nem folyik monitorozási tevékenység.

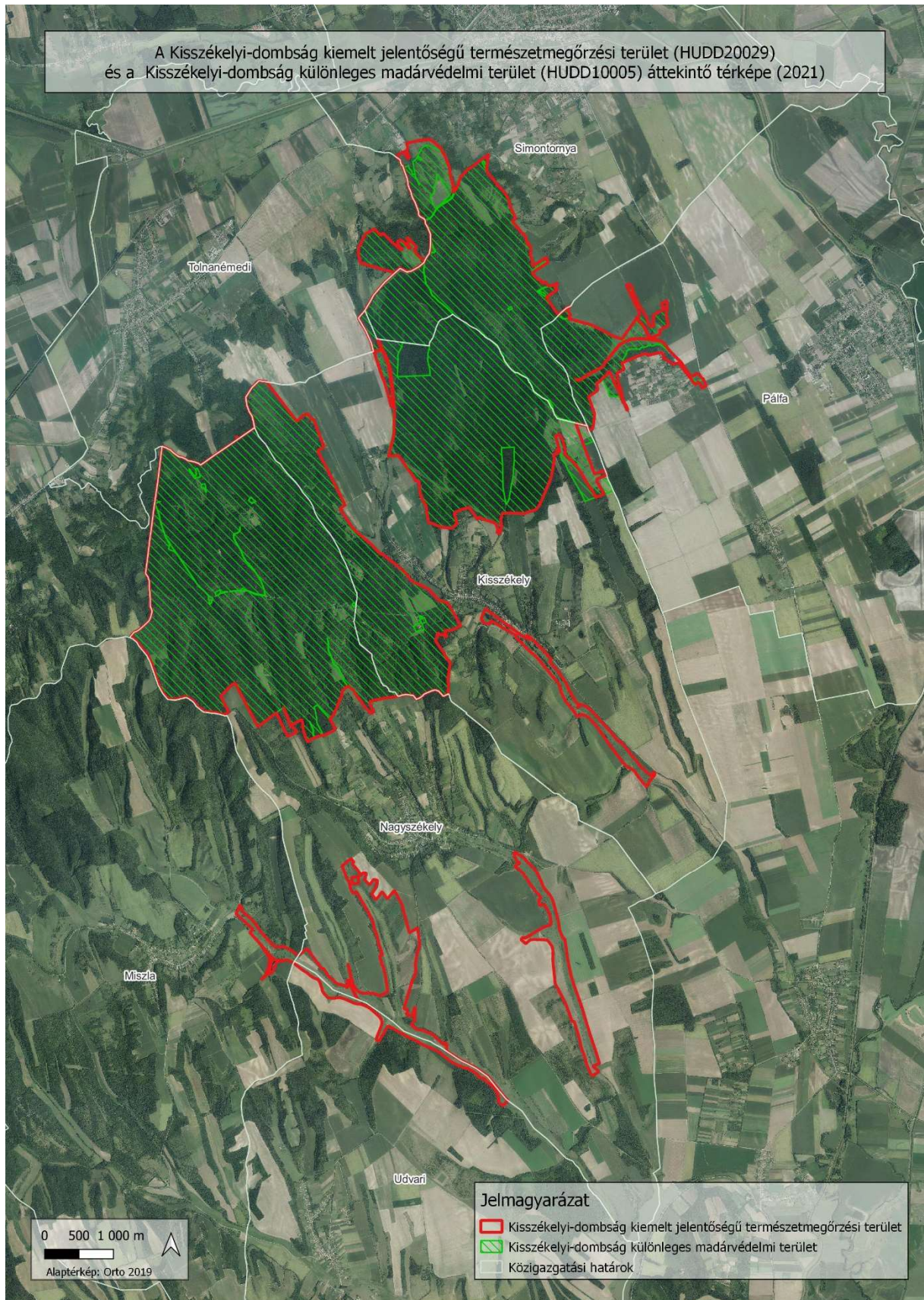
Fajsintű monitorozás

- A nyugati pizsedenevér (*Barbastella barbastellus*) és a nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*) állományának monitorozása automata detektorokkal és befogással. A két faj jelenlét/hiánya, valamint a hosszú távú éves gyakorisággal, hangok alapján vizsgált relatív gyakorisága mutatja a két faj (ezen túl az összes erdei denevérfaj) állományának változását, az erdészeti beavatkozások hatását.
- A jelölő, fokozottan védett madárfajok évenkénti monitoring felmérésének folytatása. Cél a lakott fészkek folyamatos ellenőrzése, új fészkek keresése. Harkályok esetében a jelenlét/hiány vizsgálat és egy állománysűrűség vizsgálat javasolt 3-5 évenkénti ismétléssel. Ezen csoport állománynagysága jól mutatja az élőhelyek természetességi állapotát. Érintett fajok:
 - békászó sas (*Aquila pomarina*)
 - rétisas (*Haliaeetus albicilla*)
 - fekete gólya (*Ciconia nigra*)
 - kígyászölyv (*Circaetus gallicus*)
 - törpesas (*Hieraaetus pennatus*)
 - parlagi sas (*Aquila heliaca*)
 - harkályfélék (*fekete harkály, hamvas küllő, közép fakopáncs*)

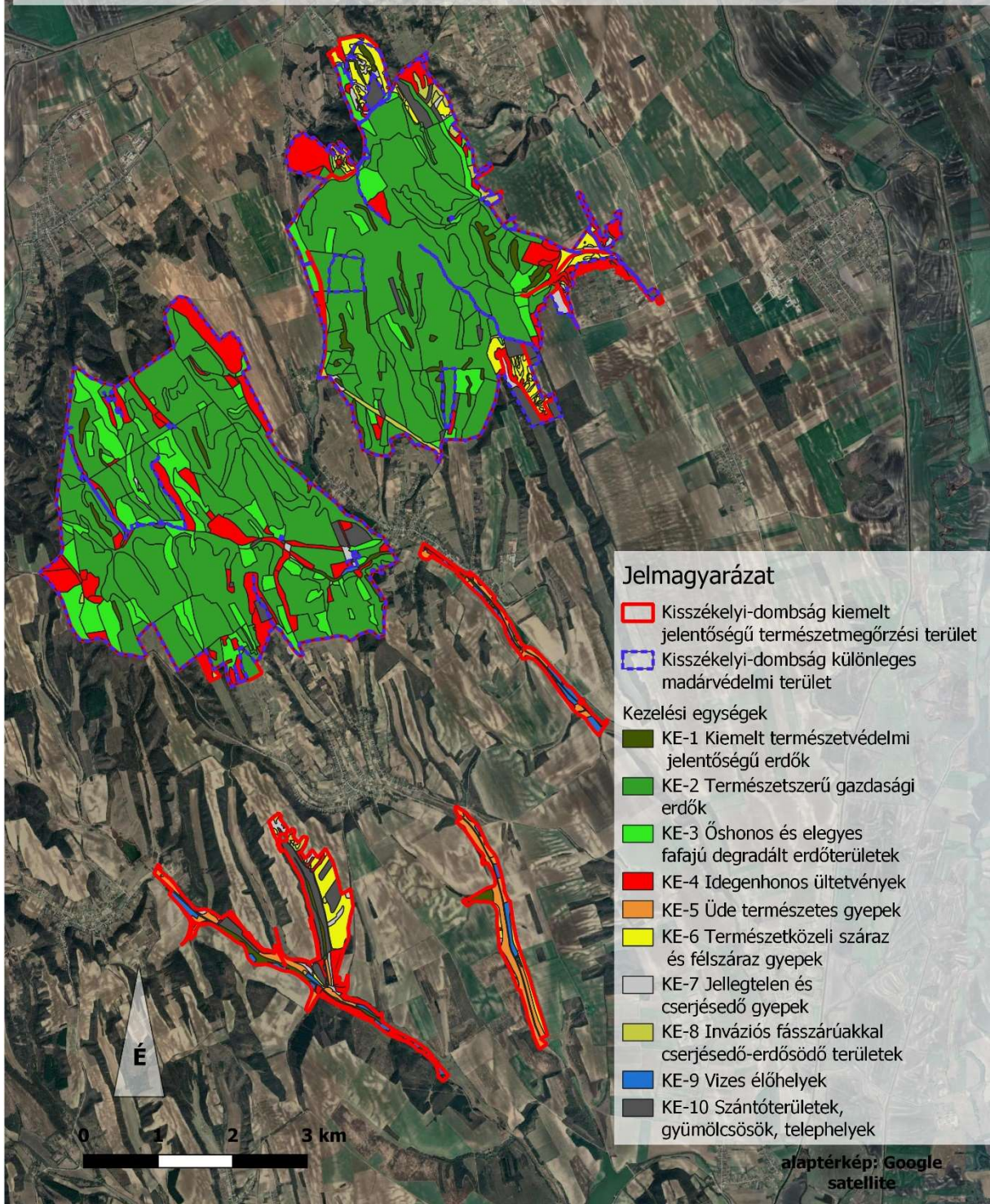
Közösségi szintű monitorozás

- Tízévenként az élőhelytérkép aktualizálása.
- Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel 91H0* jelölő élőhely hosszútávú monitorozása mintaterületeken több célcsoportra (vegetáció, szukcesszió vizsgálatok, ízeltlábú fauna).
- Pannon cseres tölgyesek 91M0 hosszútávú monitorozása mintaterületeken több célcsoportra (vegetáció, szukcesszió vizsgálatok, ízeltlábú fauna).
- Cserjeirtások hatásának vizsgálata a 6250* síksági pannon löszgyepek esetében.
- Erdei vadhatás monitoring. Az erdők természetes felújulásának lehetőségét vizsgáló projekt, mely komplexen vizsgálja az erdő és a benne élő vad kapcsolatát, feltárva a negatív és pozitív hatásokat, kiegészítve az abiotikus környezeti tényezők (termőhelyi adottságok, klíma és klímaváltozás, stb.) hatásainak vizsgálatával. A monitorozás eredményei jól hasznosíthatók a természetszerű erdőállomány kialakítása, a természetszerűbb fahasználatok, a fafajcserés beavatkozások és a vadászati üzemtervek készítése során is.

3.2.5. Melléletek

A Kisszékelyi-dombság kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUDD20029) és a Kisszékelyi-dombság különleges madárvédelmi terület (HUDD10005) kezelési egységeinek térképe (2021)

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A terület országos jelentőségű vagy helyi jelentőségű védett természeti területtel nem fed át, de része az országos ökológiai hálózatnak.

Túlnyomó hányada állami tulajdon, a Gyulaj Zrt. vagyonkezelésében levő terület.

A fennmaradó rész jobbára magántulajdon és gyepekre, szántókra terjed ki. Az Önkormányzati tulajdon inkább vízfolyások esetén jellemző.

Az anyagi lehetőségek korlátozottak és pályázati pénzek bevonása lehet szükséges, főleg az inváziós fajok visszaszorítására, erdőszerkezet átalakításra. A terület legnagyobb vagyonekezelője a Gyulaj Zrt. állami tulajdonú, így egy kormányzati állásfoglalás és finanszírozás esetén a javasolt kezelési eszközök megvalósulásának nagyobb az esélye. A magántulajdonosok is csak anyagilag megtérülő, vagy legalábbis nem veszteséges kezelésekre hajlanak. Itt egy átgondolt támogatási rendszer sokat segíthet, mint ahogyan az állami kezelők támogathatósága is.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a pályázati felhívások foglalják magukba.

A 2014-2020 időszak agrártámogatásairól összefoglaló található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végeztével – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. és 2022. évre átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti években a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek voltak. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus 2023-tól indul, és 2027-ig tart. A 2014-2020-as időszakhoz képest változás, hogy a következő években már nem a Vidékfejlesztési Program (VP) határozza meg a vidékfejlesztési támogatási szabályokat, hanem a KAP Stratégiai Terv, melyet 2022. november 7.-én hagyott jóvá az Európai Bizottság. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy 2023 és 2025 között a VP és a KAP Stratégiai Terv párhuzamosan működik majd egymás mellett. Különösen figyelemmel kell lenni arra, hogy a KAP Stratégiai Terv keretében új vidékfejlesztési pályázati felhívás csak akkor hirdethető meg, ha a jelenlegi és most futó Vidékfejlesztési Programban már meglévő, ugyanerre a célra irányuló intézkedések pénzügyileg lezárulnak.

A 2023-2027-es támogatási ciklust meghatározó KAP Stratégiai Terv az alábbi linken érhető el: <https://kormany.hu/hirek/online-elerheto-magyarorszag-elfogadott-kozos-agrarpolitika-strategia-terve>

Kiemelendő, hogy a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetőek el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú (BIS), agro-ökológiai alaprogram keretében meghirdetett támogatásokra is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrésztlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére

jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírascsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítás) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A területen elérhetőek az egységes területalapú támogatások és azon felül a mező- és erdőgazdálkodás során, a kötelező előírások miatt igénybe vehető kompenzációs jellegű kifizetések, illetve a környezet- és természetvédelmi célú, önkéntesen vállalt mező- és erdőgazdálkodási támogatások.

A Natura 2000 területekkel érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezésére a magánkézben levő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől a faállomány korától és összetételétől függ. (VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések)

Az erdőterületekre vonatkozóan erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe. (VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések)

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (pl. madárodúk telepítése). (VP5-8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások).

A területen igénybe vehető élőhelykezeléssel összefüggő mezőgazdasági támogatások:

VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés

VP-4-10.1.1-21 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés

VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása

VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása

VP-4-11.1.-11.2.-21 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása

VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

VP4-13.2.1.-16 Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken

VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

VP4-10.2.1.1.-21 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

(A pályázatokról további információ a <https://www.palyazat.gov.hu/> oldalon található.)

A Natura 2000 területektől függetlenül, a fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára elérhető az egységes területalapú támogatás (SAPS), melynek mértékéről évente az ágazatért felelős miniszter dönt, miniszteri rendeletben.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Jelenleg a Natura 2000 gyepterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés, azonban egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (pl. vizes élőhelyek) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés nincs hatályban. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások nem tesznek lehetővé kellő differenciálást az eltérő gyepek élőhelytípusok között. A fenntartási terveknek ezért is fontos feladata a konkrét helyi adottságok figyelembevételével meghatározott javaslat rendszer kidolgozása. Fontos, hogy ezen konkrét javaslatok mielőbb beépítésre kerüljenek a támogatási rendszerbe, mivel az érvényes kezelési tervvel nem rendelkező védett területek és a nem védett Natura 2000 gyepterületek a támogatási rendszerből kiszorulhatnak, vagy a természetvédelmi céloknak nem megfelelő kezelésben részesülhetnek, amennyiben a természetvédelmi célok elérése rendszeres kaszálást vagy legeltetést nem igényel. Így adott esetben pont azok a területek nem számíthatnak támogatásra, amelyek (a természeti értékek megóvása érdekében) gazdaságilag nem hasznosíthatók. A jelenlegi támogatási rendszer arra ösztönzi a területhasználót, hogy még a gazdálkodásra amúgy alkalmatlan, de magas természetességi értékű területeken is rendszeres és szükségtelen beavatkozásokat végezzen, nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a háborítatlan, gazdaságilag nem hasznosított területek megőrzésében. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

Az erdőterületek vonatkozásában a jelenlegi támogatási rendszer szinte kizárólag magán erdőgazdálkodók számára elérhető. Ennek következtében a területen legnagyobb arányban előforduló állami tulajdonú erdőkben a Natura 2000 elvárásokkal összhangban levő természetvédelmi célok érvényesítéséhez szükséges rendszeres anyagi támogatás nem érhető el, csak pályázati úton szerezhető eseti támogatás. Szükséges lenne ezért olyan támogatási konstrukciókat is kidolgozni, amelyek az állami erdők valóban természetvédelmi szemléletű kezelését is lehetővé teszik. A magánerdők esetében a kompenzáció akkor lehetne

eredményes, ha mértéke a pusztán gazdasági szempontú hasznosításból származó nyereséggel összevethető lenne, valamint, ha a jogosultság feltételrendszere a jelenleginél pontosabban, terület specifikusan lenne meghatározva.

3.3.2. Pályázatok

A pannon gyepék és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával:

A projekt keretében erősen cserjésedő síksági pannon löszgyepek (6250) rekonstrukciójára kerül sor a fásszárú vegetáció mechanikus úton való eltávolításával.

Projekt azonosító száma: LIFE17 IPE/HU/000018

Koordináló kedvezményezett: Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.

Projekt időtartama: 2019. január 1. – 2026. december 31.

A projekt teljes költségvetése: hozzávetőlegesen 5 milliárd Ft

Európai uniós támogatás: 60%

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

A célcsoportok elérésére alkalmas kommunikációs elemeket a tervezési munkához és a kommunikáció céljaihoz igazodva választottuk ki.

Az érintett államigazgatási szervek, hatóságok, önkormányzatok, tulajdonosok, gazdálkodók, területhasználók, gazdálkodói érdekképviselői szervek, civil szervezetek vagy hivatali kapun, vagy postai úton és/vagy e-mailben kaptak értesítést az egyeztetési dokumentációval kapcsolatban. A tervet mindenki számára hozzáférhetővé tettük a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, valamint az érintett önkormányzatok honlapjain elektronikus formában.

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Weboldal feltöltése aktuális információkkal és az egyeztetési dokumentumokkal. A terv az egyeztetés megkezdése óta mindenki számára elérhető a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság honlapján.

Érintettek tájékoztatása levélben, hivatali kapun, postai úton vagy e-mailben történő megkereséssel: a következő fejezetben felsorolt címzettek számára a tájékoztató és a dokumentáció kiküldésre került.

Önkormányzati közzététellel is hozzáférhetővé tettük az egyeztetési dokumentációt, minden érintett önkormányzat honlapján hirdetésményként megjelent a fenntartási terv tervezete és az egyeztetésről szóló tájékoztató.

Telefonos egyeztetéseket folytattunk az érdeklődőkkel a terv részleteiről.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszköz	Érintett célcsoport	Kommunikáció címzettje	Időpont	Levelek, e-mailek, résztvevők száma
írásos értesítés és meghívó (levél, e-mail) egyeztető fórum	Önkormányzatok Hatóságok	Tolna Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály Természetvédelmi Osztály	értesítések kiküldése: 2022.06.16.	3 db írásos észrevétel
		Tolna Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Vadászati, Halászati és Földművelésügyi Osztály		
		Baranya Megyei Kormányhivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Erdészeti Osztály		
		Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság		
	Önkormányzatok	Nagyszékely község önkormányzata		
		Kisszékely község önkormányzata		
		Simontornya város önkormányzata		
		Pálfa község önkormányzata		
		Tolnanémedi község önkormányzata		
		Udvari község önkormányzata		
	Tulajdonosok és kezelők	Miszla község önkormányzata		
		Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt.		
		Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság magán gazdálkodók		
	vadgazdálkodók	Két Határ Vadásztársaság		
		Tolnanémedi Vadásztársaság		
		Hegyhát Vadásztársaság		
		Gyulaj Zrt. Pincehelyi Tulajdonosi Közösség		
	érdekképviselői szervek	Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Tolna Megyei Igazgatóság		
	civil természetvédelmi szervezetek	Tolna Megyei Természetvédelmi Alapítvány		
	webes közzététel	valamennyi célcsoport		

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Vélemény adó érintett szervezet/személy	Vélemény	Vélemény kezelése, indoklás
Tolna Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály Természetvédelmi Osztály 2022.08.23.	Pontosításokat javasol a terület azonosító adataiban.	A tervet a javaslatnak megfelelően módosítottuk.
Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. 2022.07.14.	<p>Módosításokat javasol a veszélyeztető tényezők fejezet egyes pontjaiban.</p> <p>Kiegészítést javasol az általános célkitűzésekben.ü</p> <p>A folyamatos erdőborítást biztosító erdőművelésre való áttérést a magas vadlétszám miatt nem tartja kivitelezhetőnek, „folyamatos erdőborítás” helyett a „természetszerű erdőgazdálkodást” javasolja célnek.</p> <p>KE-2 esetében a tarvágás tilalmát nem tartja elfogadhatónak, mivel a tölgy csipkésposloska várható kártétele miatt természetes úton nem, csak tarvágás után mesterségesen újíthatók fel a tölgyesek.</p> <p>Kéri a fakitermelési tilalmi időszak végdátumának módosítását február 28-ra.</p> <p>Az akácok szerkezetátalakítása a KE-4 javaslatai szerint csak nehezen és magas költséggel kivitelezhetők, nem reális előírás.</p>	<p>A B06 jelű veszélyeztető tényező indoklását módosítottuk</p> <p>A B15 jelű veszélyeztető tényezőt töröltük</p> <p>Az általános célkitűzéseket a javaslat szerint kiegészítettük.</p> <p>Természetvédelmi szempontból a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódban kezelt erdők (FANE, örökerdő, és ideértve az átmeneti erdő üzemmódot is) arányának növelése egyértelműen előnyös lenne, ezért a kifejezést nem módosítottuk, de a szöveget több helyen kiegészítettük, egyértelműsítettük. A terv több helyen is hangsúlyozza a vadsűrűség csökkentésének fontosságát a természetes erdőfelújulás lehetőségének biztosítása érdekében.</p> <p>A fenntartási terv javaslatokat tartalmaz, kötelező erejű előírásokat nem, így a tarvágás mellőzését sem írja elő kötelező jelleggel. A tölgy csipkésposloska makktermést gátló károsítása egyelőre nem bizonyított, de amennyiben a makktermés nem elégséges, fokozatos felújítógátás vagy szálalógátás alkalmazása esetén is van lehetőség mesterséges kiegészítésre.</p> <p>A 3.2.1 fejezet e) pontjában javasolt előírások szövegezésén nem áll módunkban módosítani, de megjegyzésben kiegészítettük a javaslatnak megfelelően.</p> <p>Az intenzíven terjedő tájidegen fajok jelenléte Natura 2000</p>

		területen nem kívánatos, honos állományokra való cseréje (hosszú távon, fokozatosan, akár pályázati vagy más támogatási források felhasználásával) természetvédelmi szempontból mindenképpen támogatandó.
Magántulajdonos, gazdálkodó 2022.07.29.	A tervvel egyetért.	-

4. Jóváhagyó nyilatkozat

AGRÁRMINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUDD10005 Kisszékelyi-dombság különleges madárvédelmi terület és a HUDD20029 Kisszékelyi-dombság kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUDD10005 és HUDD20029 Kisszékelyi-dombság Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, jóváhagyta:

természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2023. május „3 .”